

IN VERS. XII.
CAP. JESAIÆ XIV.
PERICULUM PHILOLOGICUM,

CONS. AMPL. FAC. PHIL.

PUBLICICE PROPONIT

ANDR. JOHANNES LAGUS,

S. THEOL. LICENT. ET IN FAC. PHILOS.

ADJ. ORD.

PARTIC. II. *et III. cap. 14.*

RESPONDENTE

JOHANNE FRED. SANDRY,

OSTROGOTHIA-SVECO,

D. I DEC. MDCCCII IN AUDITORIO MAJORI

VENTILANDA,

HORIS A. M. CONSVETIS.

ABOÆ,

IN OFFICINA FRENCKELIANA.

7.

MONSIEUR LE BARON
BERNARD DE FLEMMING,
COLONEL, ET CHEVALIER DE L'ORDRE ROYAL DE L'ÉPÉE.

*Comme il n'y a pour moi rien de si honorable & en
celebrer des bienfaiteurs, auxquels je dois une si grande
& MADAME, je Vous en supplie, que j'orne ces
pellerà toujours avec la plus grande veneration & la*

J'ai l'honneur d'être avec le respect

MONSIEUR LE BARON

VO-

tres-humble & tres
JEAN FREDE-

MADAME LA BARONNE

MARGUER. DE FLEMMING,

NEÉ

D'OLIVECREUTZ.

*meme temps si doux, que de reconnoitre & de pouvoir
part de mon bonheur; permettez, MONSIEUR
feuilles de Vos Noms Illustres, que mon cœur se rap-
plus respectueuse reconnoissance.*

le plus profond,

& MADAME LA BARONNE,
TRE

obeissant serviteur
RIC SANDRY.

ta, & — an jure? dubito 6) — SAADIÆ tributa, quæ
 habet: quomodo a cœlo dilapsus es, *يا لبيح في السحر*
 vel ex interpretatione ejusdem ROSENMÜLLER, ibi-
 dem adjecta: *o splendor in tempore antelucano!* s. *qui
 splendes in tempore antelucano, i. e. Lucifer!* — Atque
 his vestigiis in vocabulo *הילל* explicando insistant VI-
 TRINGA 7), GROTIUS 8), DATHIUS 9), LOWTH &
 KOPPE 10), DOEDERLEIN 11), ROSENMÜLLER 12) &
 ceteri tantum non omnes, qui versionibus vel Commen-
 tariis S. Biblia posterioribus illustrarunt temporibus.

C

§. IV.

- 6) V. J. G. EICHHORN l. c. p. 494.
 7) Lib. & l. cit.
 8) *Annotatt. in Vet. Testament. Ed. & aux. G. J. L. VOGEL, continuavit JO. CHR. DOEDERLEIN. Halæ 1775, 1776. 4.o.*
 9) *Prophetæ Majores — Latine versi — & — illustrati. Ed. II. Halæ 1785. 8.o.*
 10) *JESAIAS, neu übers. mit Zusatz. und Anmerk., von JOH. BENJ. KOPPE. Leipz. 1779, 1781. 8.o.*
 11) *ESAIAS. — Lat. vertit notasque subjecit JO. CHR. DOEDERLEIN. Ed. II. Altorfi 1780. 8.o.*
 12) Lib. & l. cit.

§. IV.

In derivatione vocis לילה detegenda binas præcipue persecuti sunt vias Philologi, quibus posterior arrisit explicandi ratio. — Ortam ex לה & לילה, ut *splendorem noctis* proprie significet, statuit MATTH. HILLERUS 1), “indignus, cui SIMONIS in Lexico 2) calculum adjiceret 3).” Ad quam deductionem, reclamitante irrogatam vocis etiam forma לילה non לילה tuendam, præsertim dum alia suppetit compositionis expers, non multum valet, quo utitur, argumentum, quod similis alia in S. Codice non inveniat formam. Quasi plures, quam quæ in paucis Hebraismi Biblici reliquiis occurrant, in usu olim esse non potuerint, & florente lingua revera fuerint! Taceo, notionem, quæ ex ejusmodi derivatione emergat, lunæ potius quam phosphoro congruere.

Ple-

- 1) *Onomast. Sacr. s. de Nomm. propr. Biblicis*, p. 427. Tub. 1706. 4:o.
- 2) & *Arcan. formar. Nomin. Hebr. Linguae*, p. 637, 649. Halæ 1735. 4:o.
- 3) Jo. DAV. MICHAËLIS in *Suppl. ad Lex. Hebr.* p. 540.

Plerisque ad radicem הלל *splenduit, luxit, simpliciter & proxime Nomen הלל* referre placuit. Pro *nudo minus recte venditat DANZIUS 4).*

Artificiofius, quam verius, calculos subducere nobis videtur JOH. COCCEJUS 5), VITRINGÆ probatus 6), ex cujus fententia הלל efet ab ההל & alluderet ad הלל & הלילי per paronomafiam.

Ex Arabifmo potius explicanda eft, per י post Litteram ה interfertum, forma vocis perinfolita. In quo fcil. occurrens vocabulum *جِبَالَة jubilatō, laus Dei & celebratio*, a verbo *ج* ortum 7), argumento contra Ill. JO. DAV. MICHAËLIS 8) eft, Hebraicum Nomen הלל fimiliter e verbo הלל fatis prono fluere

C 2

pos-

4) In *Parad. Nomin. & Verbor.* p. 3.

5) In *Lex. & Com. Serm. Hebr. & Chald.* Tom. I. pag. 229 & 481. Ed. JO. CHR. FR. SCHULZ, Lipz. 1777. 8:o.

6) *Comm. in JES.* l. c.

7) V. GOLII *Lex. Ar.* p. 2564, 2565.

8) In *Suppl. ad Lex. Hebr.* p. 540, ubi fimul memorat, vocem noftram in quinque Codicibus *Kennicottianis* fine ſcriptam inveniri.

posse alveo 9). Cum vero in Linguis Orientalibus frequens sit tam *formarum* commutatio *imperfectarum* 10), quam *Infinitivorum* potestas *nominalis* 11); quid? si impeditiorem nimirum, cum magis vulgata commutantes vocabuli constitutionem, הילל *Infinitivum Hiphil*, verbi ילל, esse statuamus, manente tamen ipsi cum potestate *nominali*, tum ex הלל *lucis* notione, phosphoro apprime congruente.

§. V.

Licet itaque viris summis, JO. DAV. MICHAËLI 1) & J. B. KOPPE 2) refragari non audeamus, ex-

em-

9) Cfr. ERN. FR. C. ROSENMÜLLER l. c. & J. B. KOPPE Annot. ad R. LOWTHS JESAIAS h. 1.

10) E. Gr. הָאֵסָה, יֵסָה & סוּרָה, יֵרָא & יֵרָה: Vid. *Lexx. Hebr.* JOH. COCCEJI & JOH. SIMONIS & f. vv. יֵסָה, שִׁיבָה, יֵאֵל &c. Cfr. JOH. SIMONIS *Arcan. Formar. Nomin. Hebr.* pag. 140 & 368, atque *Ejusd. Onomastic. Vet. Testamenti*, p. 630. Halæ Magdéb, 1741. 4.o.

11) Vid. SAL. GLASSII *Philol. Sacr.* Lib. I. Tract. III, Can. XLI, 5. Tom. I. pag. 292.

1) In *Suppl. ad Lex. Hebr.* l. cit.

2) In *Ann. ad ROB. LOWTHS JES.* h. 1j.

emplis quibusdam explorate monstrari forsan haud posse, vocem הילל nomen fuisse, stellæ cuidam, & speciatim *Lucifero* proprium, ita tamen ut illam hoc loco explicemus, permittunt vocis natales, suadet veterum, quos laudavimus, plurimorum consensus, potestere videtur orationis series, & — qui fere primo nominandus fuisset — *membrorum parallelismus*. Velut enim in priori versus parte נפלת משמים & posteriori נגדעת לארץ sibi invicem ita respondent, ut pro more carminum Hebræorum, similem, verbis tantum diversis, exprimant sensum; sic item in posteriori hemistichio occurrens persona חולש על גוים, ad quam oratio dirigitur, similem in priori flagitat, cui præsentissima de insigni quodam gloriæ ac Majestatis fastigio ruina, quasi coram, cum admiratione objiciatur: quæ vero non potest nisi in verbis הילל בן-שחר latere. — Cui nostræ de notione טעם הילל opinionioni etiam robur accedit, neque exiguum, e verbis mox sequentibus, בן-שחר, quorum ea hoc loco esse indoles nobis videtur, ut prædicati instar, ad dissolvendam vocis nostræ ambiguitatem, ei de industria quasi eadem subjuncta esse credas.

§. VI.

Notum est, multiplicem maxime & varium in Orientalibus Linguis esse vocum כן & כח usum. Præter propriam videlicet *prolis*, quam quis generaverit, & ei cognatas, *posterorum*, *alumnorum*, *incolarum* &c. significationes, penuriam Linguæ, *concreta denominativa* & *possessiva* exprimendo, supplet, & in genere quamcumque fere *personam*, vel *rem* complectuntur, cui illud cum alia re quasi *subolis* intercedat vinculum, ut per, aut propter illam esse, vel vim suam exferere videatur: quod exemplis abunde probant JOH. COCCEJUS 1), JOH. SIMONIS 2) & SAL. GLASSIUS 3). Inprimis vero nomini junctæ rei inanimatæ, per plurima exspatiantur troporum genera, variosque auribus nostris minus solitos gignunt sensus, in universum fere significantes quidquid ad aliud speciali quodam modo, pro re nata, & ad sensum congruen-

1) In *Lex. Hebr. & Ch.* Tom. I. pag. 164.

2) In *Lex. Man. Hebr. & Ch.* Rec. JO. GOD. EICHHORN. Tom. I. p. 254. sq. Ed. III. Halæ 1793. 8:o.

3) *Philol. Sacr.* Lib. I. Tract. I. Can. XXXVI. Tom. I. pag. 95. sq.

enter, explicando, refertur. Sic e. gr. *clivus oleosus* & *pinguis* בן - שמן *filius olei* dicitur 4): *sagitta* - בן - זשה 5) & בן - נשפה 6), *filius arcus* & *pharetra*: *frumentum* בן - גרן *filius areæ* 7): *auris* - בת - השייר 8), *filia cantici*: &, quod nostræ phrasi similius est, *stellæ ad Septemtrionum sidus propinquæ*, *filia ejus*, בנות עיש 9).

Similiter Arabs apud Cel. JONES 10) significaturus, *AQUAM vino mixtam esse*, canit:

قنوج

4) JESAIÆ C. V. v. 1.

5) JOB. C. XLI. v. 19.

6) *Tbrenor.* C. III. v. 13.

7) JESAIÆ C. XXI. v. 10.

8) *Cobel.* C. XII. v. 4.

9) JOB. C. XXXVIII. v. 32, in quo tamen loco reddendõ mire variant sententiæ Interpretum, de quibus vide (in *Sappl. ad Lex. Hebr.* N:o 1293, 1294). Ill. Jo. DAV. MICHAËLIS & (in *Comment. ad Libr. JOBI*, p. 239. sq. & 1097. Lugd. Bat. 1737. 4:o) Cel. ALB. SCHULTENS, cui ambiguum est, annon *universum Polum sidereum*; sive *Hemisphærium boreale* significet עיש. Quæ conjectura, si vera sit, adhuc major inter hunc & locum nostrum obtinebit similitudo.

10) *Poëf. Asiat.* p. 152. Vid. Disf. SVEDERI cit: Præf. Cel.

فزوج ابن السحاب بابنة العنب

h. e. *Conjugio sibi junxit filius nubium filiam uvarum.*

Neque a genio sermonis Græci vel Latini prorsus abhorrere ejusmodi idiotismos, testantur plura exempla vocabulorum *παις* & *filius* confirmili fere modo positorum II).

§. VII.

אור heic vulgo per *auroram* ab Interpretibus reddi solet, quæ quidem significatio voci latius acceptæ omnino competit, hoc vero loco minus bene ei tribuitur, quum *ante auroræ ortum* comparere soleat

Lu-

CAR. AURIVILLIO, pag. 17. Plura vero Arabicarum ejusmodi locutionum exempla, quibus desiderata fuerint, copiose suppeditabit JAC. GOLIUS, in *Lex. s. vocc.* *أبو*, *أبنت*, *أبج* & *أبو*.

II) Sic e. gr. apud PINDARUM *Olymp.* II, 59. occurrit *ἀμεραι παις ἄλις*; VII, 24. *Ἰνσὺλα Ῥόδου παις ποντια*; XI, 3. *Ὀμβριαί παιδες νεφελᾶς*; *Pyth.* VIII, 3. *ἠσυχία θυγατρὸς Δικῆς*, & *Nem.* X, 123. *Ἴνυμνὸς βίατα ἀμπέλους παις* audit. HORATIO item non displicet pinum *filiam sylvæ* compellare: *Carm.* Lib. 1. Od. XIV. Cfr. *Vechneri Hellenolex.* Ed. HEUSINGERI, p. 455. sq., & JO. FREDERICI SCHLEUSNER *Lex. Græco-Lat. in Nov. Test.* I. v. *ἄρος*.

Lucifer, *crepusculo adhuc nigricante*, quam vocabulo propriam vim, pro more suo docte vindicat Ill. JO-
 DAV. MIHAËLIS 1). Est scil. in Arabismo Verbum
 سحر, quod in Conjugatione octava, استسحر, significat
summo diluculo gallus cecinit: in quinta, تسحر, primo
diluculo, antequam filum album a nigro discerni queat,
sumsit cibum, سحر dictum, quem jejunantibus per di-
 em, ad noctem usque, Arabibus non nisi caliginis
 tempore sumere licet: in quarta, اسحر, multo mane ve-
 nit, iuit, & in prima denique, *artibus magicis, benefi-*
cio tenebrarum exerceri solitis, schwarze kunst, svart-
konst, fascinavit, decepit 2). Sunt porro سحر, *tempus*
antelucanum, tenebrarum 3), & اسحار primæ diluculi
 D horæ

1) In *Suppl. ad Lex Hebr.* sub N:o 2460.

2) Vid. JAC. GOLII *Lex. Arab.* p. 1147. Cfr. MICHAËLIS & ROSENMÜLLER II, citt.

3) Vid. GOLIIUM I. cit. & JO. WILLMET *Lex. Linguae A-*
rob. sub v. سحر. Rotterod. 1784, 4:o. Sic e. gr. JOH.
 XX, v. 1. πῶς, ΣΚΟΤΙΑΣ ἘΤΙ ὈΥΣΗΣ in Vers. Arabi-
 ca redditur سحر: V. JO. DAV. MICHAËLIS I, c.

horæ 4). His vero cognatum Hebræorum שׁוֹר proprie nigredinem 5) significat: *præcipue luteam illam, ac turbidam, quæ post occasum solis, & ante ejus ortum luce nondum certa, in cælo apparet* 6). Inde vero u-
trum-

4) Vid. JAC. SCHEIDII *Glosar. Arabico-Lat. Manuale*, p. 117. Lugd. Bat. 1787. 4.o.

5) Hæc confirmant cognata: tam *Verbum שׁוֹר pr. niger fuit*: JOB, XXX, 30. In *Pib. mature*, tenebris, *exivit ad opus*: JOB, XXIV, 5. (Cfr. SCHULTENS lib. cit. ad h. l.) & *mane h. e. stuidiose* (V. GLASSIUM l. c. p. 1051.) *inquisivit*: JOB, VIII, 5; item *præstigiis studuit*: JES, XLVII, 11. (Cfr. VIII, 20. & KOPPE atque ROSENMÜLLER ad hb. II.); quam *Nomina שׁוֹר (Adj.) שׁוֹר & שׁוֹר*, quibus omnibus *nigredinis* notio adhæret. Cfr. MICHAËLIS, *Suppl. ad Lex. Hebr.* p. 2313 sq. & JO. SIMONIS *Lex. Hebr.* s. vocc. ubi duas olim fuisse Hebraici שׁוֹר traditur radices, diversa forte Litteræ ן pronuntiatione distinctas, quarum altera in *Aramæa* Dialecto superstes, *שׁוֹר*, *nigredinis* tenuisset notionem, *Arabica* altera, quam supra examinavimus, ceterarum mater fuisset significationum.

6) Vid. III. JO. DAV. MICHAËLIS *Historiam Vitri apud Hebræos* §. II. In *Commentar. Soc. Reg. Scientiar. Gettingens.* ad ann. MDCCLIII, Part. Philol. & Hist. pag. 61.